

טן-פי, שאול

בן יהושע ועליזה. נולד ביום ה' בסיון תש"י (21.5.1950) בתל-אביב. בהיותו בן שנה עברה המשפחה לגור בירושלים, אליה נקשר הילד בכל נימי נפשו הרגישה. דמותו הרוחנית גובשה בבית, אשר בו ספג ערכי לאום ומסורת ובגמנסיה העברית שבה התחנך. אביו – משורר וראש מערכת "הארץ" בירושלים – הקנה לו השקפת-עולם בדבר ייחודו של עם ישראל ומהותה של גאולתו במדינה ריבונית. מאמו רכש רוח

וחום, שהזינו את נפשו וגיבשו אישיות חמה, ישרה ללא פשרות, שכובד-ראש והומור שוכנים בה בכפיפה אחת. בהיותו נער התמסר בהתלהבות לספורט ולהדרכה בתנועת "הצופים". דמותו פרועת הבלורית – כאשר היה מרקד במעגל, ישוב ליד הפסנתר או פוסע בשבילי הארץ – הייתה מוקד בפעילות החברתית של בני-מחזורו. כאשר גויס לצה"ל, בחודש אוגוסט 1968, נקבע לשאול פרופיל רפואי נמוך והוא שובץ ביחידת-אפסנאות. מאז לא חדל ממאמציו לשפר את כושרו הגופני ומהפצרותיו להתייצב בפני ועדה-רפואית, שתקבע לו פרופיל רפואי אחר. לבסוף נשאו אלה פרי ושאול שובץ בסיירת-שריון והצטרף לרבים מחבריו הנאמנים, מהם נפרד בבסיס קליטה ומיון. שירותו בצה"ל היה מאבק מתמיד למען יוצב בקו הראשון, כדי לממש את הערכים בהם האמין, כחובת הפרט למדינתו. תקופת האימונים הייתה לו חוויה מרגשת, חרף המאמץ שהיה כרוך בכך. שאול ראה בה מסגרת, שהכ- שירה אותו לבצע את תפקידו הלאומי. הוא נשא בעול הכרוך באימונים המפרכים, כשהוא משמש משען מוראלי לחבריו-ליחידה. קפדנותו במילוי הוראות-מפקדיו, בצד הברקות-ההומור שלו בעיתות-משבר, היו לשם-דבר בין חבריו. בתום האימונים נשלח לאזור תעלת סואץ.

להוריו ולחבריו כתב על ההרגשה הטובה שמילאה אותו, בגלל יכולתו למלא את חובתו למדינה בנאמנות. "אני הולך ליחידה קרבית, כי המדינה זקוקה לי שם. זו המדינה שלי", כתב. יחידת-הסיור בה שירת מילאה תפקידים חיוניים לאורך הגדה המזרחית של התעלה. בזכות כושרם של חייליה, התבקשו כפעם בפעם, לאייש מוצבים כדי לנסוך באנשיהם מחוסנם ומרוחם האיתנה. לאחר מכן התפצלה היחידה ושאל היה בין היחידים, שנשלחו לשרת קבע במוצבים. בתקופה זו התגלתה אישיותו במלוא שיעורה. מפקדו העיר כי הוא היה אחד החיילים, שהרכיבו את השלד המבצעי והמוראלי של המעוז. מלחמת ההתשה באזור התעלה העסיקה רבות את חיילי-המוצב ושאל היה נכון להיחלץ למשימות שמעבר לחובתו. ברבות הימים שם, נוכח שאל לדעת מהו המחיר העגום ששולם. אחד אחד נפלו חבריו לגד עיניו. מצב-רוחו הקדיר והלך וגעגועיו הביתה רבו. מדי בוקר היה מטלפן לדירת-הוריו בירושלים כדי לדרוש בשלומם ולבשר למעשה, כי לא אונה לו רע. מפקדיו בקשו שימשיך לשרת במוצב גם אחרי התקופה המקובלת, בשל תרומתו לכושר הלחימה ולחוסן הנפשי של חייליו. בימיו האחרונים היה משוחח הרבה על חבריו שנפלו ועל הניתוק שבין החזית לעורף. בחופשתו האחרונה ערך מעין מסע פרידה בין ידידיו וסייר בירושלים אשר אהב. ביום ד' במרחשוון תש"ל (16.10.1969), נפל בהפגזת אויב, בעמדה הקדמית אשר בה ניצב על משמרתו. הובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי שעל הר-הרצל בירושלים. ראש אכ"א אישר לו דרגת רב"ט, שתוקפה מיום נפלו.

מפקדו, שספד לו ליד הקבר הפתוח, ציין את מקומו ביחידה ואת השלמות בה ביצע את תפקידיו: "תמיד היה מלא שמחת-חיים ובכל הפסקה באימונים הייתה החבורה ברובה מתרכזת סביבו", אמר המפקד. "קולו היה נישא מעל כולם, בויכוחים רעיוניים ובשיחות על תרגולים. הוא היה אהוד על חבריו. באימונים נראה תמיד כשהוא עוזר לחברים, מתוך יחס חברי, משום שראה בהצלחת מחלקתו הישג אישי שלו".

לזכרו ולהנצחת שמו יצא לאור ספר בשם שאל היה — סיפור חייל בסיירת המספר את סיפור חייו וכולל ציורים מעשה ידיו.

טַרְפֵי שְׂאוֹל בן יהושע ועליזה. נולד ביום ה' בסיון תש"י (21.5.1950) בתל-אביב. סיים לימודיו בגימנסיה העברית רחביה שבירושלים. נפל בהפגזת האויב בתעלה ביום ד' במרחשון תש"ל (16.10.1969).

...מסכנים הוריי. לא רואים אותי חודש וחצי ודואגים, יתרגלו במשך הזמן. אין ברירה, מוטב לי להרגשה ולמצפון, שאשב כאן רחוק ואעשה משהו – מאשר אהיה ג'ובניק בצריפין, המגיע בכל יום הביתה. אנחנו בוגרי-התנועה, חונכנו בבית טוב וניתן לנו הכל. אולי תגידו שוויצר, פייטר, שחצן, אבל זו ההרגשה כאן. אולי לא מדברים על זה – על שירות למולדת וציונות, אבל ההרגשה, אצלי לפחות, היא כך, יתירע-לכן לא הייתי יכול להראות את פרצופי בין החברה, כולם בצנחנים, בסירות אחרות, קרביים – כולם. לא נעים להיות ג'ובניק בין חברה כאלה. אף-על-פי ששמועות מרחפות כאן, שמצפה לנו עתיד שחור – כובע שחור, חיים שחורים כפי שאומרים כאן – ידוע לכם, כי זה מה שרציתי. אני מעדיף את החיים השחורים אך מלא-יתוכן, פעילות והרגשה שזה נחוץ וחשוב – על חיים נוחים, בית-מלון, כביכול, אך ההרגשה מזופתת. מה שמוצא חן בעיניי – כמו בעיני-אבא – שהכל הסתדר בלי התערבותם. הכל – אני, והגורל העיוור. אני מבסוט על עצם הימצאותי כאן. יכול להיות שלמעשה יהיה קשה, אימונים, טרטורים וכל השאר, אך כידוע נתאמץ ונתגבר. ...עד כה לא השמעתי מאום מכיוון שפשוט התביישתי בעצמי על תפקידי הג'ובניקי – אך כעת אני מוכן ומזומן, ואפילו גאה, ומודיע לך בכבוד שאני נמצא בסיירת שריון הנמצאת בדרום. אני מתחיל קורס עם כמה מהחברה שלנו ועם אחרים, פנטסטיים. בכלל אני מבסוט מהחיים.

...לא תאמינו, אך כוח רצון והתמדה עוזרים, ובסופו של דבר הועברתי לחיל קרבי. כחודשיים אני נמצא בסיירת שריון, אני פשוט חושב, שיש אנשים שאינם מסוגלים, שלא באשמתם, לשרת כקרביים, לכן מוטב, שיעשו אותם פקידים, אפסנאים וכו'. בעוד כל בחור מוכשר ומה עוד מעוניין – לשרת כקרבי הרי אין מניעה, וזו אפילו חובתו, לשרת כחייל קרבי ולא להשתמט לתפקיד בעיר, קרוב לבית, לחברה וליהנות בקולנוע.

תפסיקי ברוב טובך לטפס עלי עם "פטריוטיות" וכד' – זה לא נכון. נמאס לי לריב אתך בנושא זה. אני לא מקריב את

עצמי. פשוט משתדל להחזיר חוב, שאחרים נתנו בשבילי. ואחרים כמוני צריכים לעשות כך.

אני לא מכיל את כל העם בלבי. אין לי די מקום, בייחוד שגם את שם. אני כאן נקרע קשות כדי שאחרים, הוריי, הוריי, הרבה הורים לחיילים אחרים יחיו בשקט. זה נשמע "ציונות" כמו תמיד בינינו, אבל תאמינו לי, שכשאני נאנק תחת "הפצוע", מזיע ומתנשף במסע האלונקות, מתחיל לקלל עולם ומלואו, פתאום הרעיון צץ במוחי, שזה לא סתם. אז נעשה לי קל יותר. לא פיסית, אבל קל.

...כלפי חוץ ובדיבורים חיצוניים הכל נראה שאנחנו בפלוגה הזאת – בגלל הרוח והשוויון שבעניין, שפשוט גאווה להיות כאן. אנחנו – הכל, וכולם – אפס. אולי זה נכון במקצת, אבל הרגשתי היא, שאני כאן וזה דבר מסוכן, אבל כאן אני מקבל הרבה סיפוק, הרבה. אני יודע, שאני עושה משהו למעני, למען משפחתי, למען ומשפחתך, ובכלל למען כולנו. והרגשה זו מקלה על הכל, על כל מאמץ וקושי גופני. לכל חייל יש מולדת משלו. והמולדת הפרטית היא הבית, ההורים, האחיות, החברה. כשאני רץ על ההרים מזיע, מתנשם וחושב שהכל בשבילם, עבורכם, ובעצם גם עבורי, הרי שאני נכון לכך. אני מקווה שהסברתי עצמי, למרות שהסתבכתי קצת בניסוח. זה קשה לנסח. זו הרגשה פנימית עמוקה.

...מטרטרים אותנו, מאמנים אותנו, עושים הרבה צרות, אך למרות הכל המורל גבוה. הידיים נעשות קשוחות מכל מיני טיפולים. בכלל, מקבלים ביטחון עצמי בנושא החיילי הצה"לי. ממשיכים להתאמן, נעשה קשה יותר ויותר, אבל נכנסים לכושר ומתרגלים לכל. הקורס הזה מעניין מאוד. נקווה, שנוכה כולנו לסיימו בהצלחה. שמתם לב, שאני כותב תמיד ברבים. פשוט אין כאן פרטיות. איבדתי את הזהות העצמית. הכל במסגרת של כמה חברה ולא לבד. מתרגלים לכלל ולא לפרט. לא שמים לב לצרות הפרט אלא לטובת הכלל. למשל, היום יש לי עצם וגיד נפוח ברגל. אם לא אעמוד במשימה, יהיה על החברה לסחוב אותי פצוע. לכן אני מתגבר, סוחב את עצמי ואת הפצוע שהוא בדרך כלל בחור קליל למדי. החברה כאן טובים. ממש טובים. אין

סכנות של פליטת כדור, כי החבר'ה משכילים ואחראים.

...במסעות רואים צורות נוף פנטסטיות. חבל, שהמצלמה או המסרטה אינן עמי. השקיעות והזריחות פנטסטיות. צורות נוף וצבעים לא נורמליים.

אבל כשהולכים, מזיעים, מסתכלים על מפות, הציוד על הגב, והרגליים כואבות בלי הפסקה, הרי שאחרי 15 ק"מ מפסיקים להתפעל מהנוף ומתרכזים ברצועות המתוחות על הכתף, בחול ובאבנים, בזיעה על העורף ובמימייה המתרוקנת. מה שמרגיז ביותר – זה המדבריות ללא-סוף. כאשר הולכים במדבר יהודה יודעים, שמאחורינו יש שפלה, ירק, עצים, פרפרים – אבל כאן משטחים עצומים הנראים מראשי ההרים: מדבר, מדבר ומדבר.

...סוף-סוף אני מבסוט מהצבא. אמנם קשה, אימונים, תרגילים, מסעות, ריצות, אבל אני מרגיש, שסוף-סוף אני עושה משהו, תורם משהו. בטח שאני אוהב נוחיות, אבל איני יכול לכתוב על מעשיי. לא רק שזה אסור בגלל הצמורה, אלא פשוט לא מספרים, כי בסופו של דבר זה יפגע בנו. כאשר רצים אין כוח, אבל ממשיכים לרוץ. יש איזה כוח עליון שמחזיק בנו, ואנו ממשיכים לרוץ. חושבים אז עליכם, על ההורים, על הבית, על החברים והחברות, על האחים והאחיות, חושבים עליכם ומקבלים כוח לרוץ...

...ברגע זה יש לי מצב-רוח מרומם, ואללה יודע למה. אולי מפני שאתמול פגשתי חבר מהמחלקה, ממנה אני מנותק כבר חודשיים, ופגישה נלהבת כזאת רק בסרטים רואים. כן קיבלתי מכתב מאורי דובקין, החבר הירושלמי שהוא כעת בקורס מ"כים והולך לקורס קצינים, וזה פשוט מקסים לראות איך שהחבר'ה נקשרים ושומרים על קשר, למרות הניתוק והמרחק העצום המבדיל בינינו. כאן הכל בסדר, ולמרות שלאדם מן החוץ החיים פה נשמעים כגיהנום, קשים, אולי מסוכנים, הרי שאנחנו התרגלנו. הכל נראה כמובן מאליו, שככה צריך להיות והמורל גבוה, למרות שמקטרים בלי-סוף. אומרים, שחייל טוב הוא החייל שמקטר – אם הוא מקטר סימן שיש לו על מה, שהוא עושה משהו שיכול לקטר עליו. כעת, כשאני רחוק, אני דואג לאריק, הנמצא בקו הקדמי. בזמן האחרון ירינו הרבה באימונים וגם לא באימונים וההרגשה משתפרת ועמה הביטחון העצמי. נהניתי מאוד ממכתבי הבנות, ואני מקווה שאתם מקריאים להן את כל מכתביי. אין מה לספר, רק שלא תדאגו יותר מדי ואל תקפצו לשמוע חדשות על תקרית. אל תדאגו באמת, חבל על העצבים שלכם.

...אין לי יותר מה לספר לכם פרט לחוויות של טבילת-קרב ראשונה. אך לא כאן המקום לספר, אם בכלל. אל תדאגו, אני שומר על עצמי והכל יהיה טוב. הקצין היה מוכן להוציא אותי גם השבוע לחופשה, אך אני סירבתי, כי זה ידפוק את החבר'ה, שיצטרכו למלא את מקומי שלושה לילות. צר לי לאכזב אתכם, אך כל ההבטחות, שהבטחתי לכם לגבי חופשות ארוכות ותכופות, שהיו מתוכננות – התבטלו. העבודה לא מעניינת במיוחד, אך יש סיפוק ויש פיצוי שלא כאן המקום להזכיר. אני לא כל-כך מצטער שלא יצאתי לאותה חופשה, רק לא לדפוק את החבר'ה – זה מה שחשוב כאן, כי יחס גורר יחס והתחשבות בהם תביא להתחשבות בי במקרה הצורך. מחכה כל רגע ליציאה הביתה עם זקן מתנפנף ברוח, ועד אז אל תדאגו, אני שקט יותר, אם לא תדאגו. לפי כל הסימונים החופשה מתאחרת כל פעם הן

בגלל כוח-אדם, הן בגלל הירח שמתקטן, והן בגלל החבר'ה, שעושים כאן "ברדק" ומאחרים לחזור מהבית. אך למרות שאני מתגעגע, המצב עדיין לא נורא, כי כל עוד אני לא סופר לאחור – לא נורא. אני לא אוהב לספור ימים ושעות לחופשה, ופתאום הכל מתבטל. לכן, אני לא סופר כל עוד לא בטוח. החג עבר כאן בסדר. אמנם, שופר לא הגיע, אך ארון-קודש וסידורי-תפילה הובאו, ומעניין, איך החבר'ה היו מוכנים לוותר על שעות שינה, כדי להשתתף בתפילה בציבור. נזכרתי, שכעסת מאוד כשאמרתי בזלזול, כלאחר-יד, את המלה "גיבונים". ישבתי וחשבתי בימים הנוראים על הבעיה מכמה נקודות מבט. הגעתי למסקנה, שלא עצם העבודה השונה מביאה לזלזול, אלא הווי-החיים השונה כל-כך, ואסביר לך את כוונתי: מבחינת העבודה יכול להיות שבחור, שעובד בעבודה שלך, לדוגמה, חשוב ונחוץ יותר ממני. אך אותו בחור לא עובר הרבה דברים שאני עברתי. הוא לא חי במתח הזה של "יפול פגז או לא יפול? אעלה על מוקש או לא? יפגע בי צרור או לא?" הוא לא הרגיש את המרחק העצום מהבית במשך שבועות ולא ידע להעריך מכתב, שקיבל מבת או מהבית. בחור כזה לא נשא את חברו ההרוג. לא היה בהלוויית בחורים, שהיו יקרים לו כל-כך, ולא עמד במפגש הנורא הזה עם המשפחה השכולה, אשר רצה לבכות יחד עמה, אך תפקידו חייב אותו לעמוד איתן ולתמוך באם הבוכייה. בחור כזה לא נפרד ממשפחתו בראותו את דמעות האם, במחשבה שאולי זו הפעם האחרונה, ולא הכיר את האושר שבחזרה הביתה שוב – אחרי חודש. דבר ראשון שהטריד אותי פה היה, שראש-השנה עבר ואני כמעט שכחתי, שגם לאמא יום-הולדת. אך למולי התאריכים אינם חופפים, ועוד יש לי זמן לשלוח משהו. אמנם, אין לי כאן פרחים, שאני יכול לשלוח ואין לי מרמלה טובה, שאמא כל כך אוהבת. אבל אשלח ואברך אותך במה שאני יכול.

תם יום-הכיפורים ועמו חלף גם הצום. האמינו לי, הצום הזה היה אחד המבחנים הקשים שעמדתי בהם. יום כיפור זה הוא הראשון אותו אני חוגג מחוץ לבית, ולא סתם אלא דווקא כאן, במקום שהתנאים והמשימות מקשים על הצום. ונדמה לי, שעמדתי בו לא רע. צמתי 25 שעות תמימות. בערב החג השתתפו הכל בתפילה וברגעים אלה עמדו לי דמעות. ואז ההכרה בגדולתו של העם היהודי גדלה. בחורים כמוני, שאחדים רחוקים מעולם הדת לחלוטין, משתתפים בתפילה, שרים "כל נדרי", ואת כל השאר, בדבקות. הרי זה עם ששום דבר לא יוכל לו. ובקטעים של השירה בציבור הזכורים לי מ"ישורון" – גדלו הגעגועים הביתה. שוב אינני יודע מתי אבוא הביתה.

אמש הודיעו ברדיו על ניסיונות פריצה. לא יודע מה עוד הודיעו. מה שלי ידוע – לא יכול לספר, רק יכול לספר שאצלי הכל בסדר, וכמו כן כל החבר'ה כאן. האמינו לי, כואב לי הלב שאני לא בא הביתה, ברור שאני מתגעגע ו"ני-רוצה-ביתה-של" אבל אין לי הרבה זמן לחשוב, אני עובד וישן ועסוק וטרוד בכל מיני עניינים, שוותר רק זמן מועט לחשוב על געגועים, וכשכבר חושבים – אז זה צובט. אבל חבל לי עליכם, שאתם יודעים פחות או יותר היכן אני, שומעים חדשות וחוששים כל הזמן, מנתרים לכל לצלול טלפון, ואני מאמין שלא קל לכם. ואם אני לוחץ כאן לקבל חופשה זה לא רק למעני, למען הבילוי, או פורקן מהמתח, אלא למענכם, שתדעו שאני בסדר לא רק בטלפון ובמכתבים, אלא שתראו אותי ומש ותיווכחו, שאמנם הכל

בסדר. אבל זה המצב. כל אחד מאתנו חייב להקריב בשביל לחיות בארץ הקטנה הזאת, וכל אחד מקריב לפי יכולתו. אני מקריב את השירות שלי, עצמי – ואתם מקריבים את הדאגה לי, ככה זה.

בשורה קצת משמחת. המפקד הקודם של המקום הזה המליץ בפני המפקד הישיר שלי להעניק לי דרגת רב־טוראי בתוקף היותי חייל מצטיין של העניין כאן. אינני יודע אם יתייחסו לזה, אבל בשביל ההרגשה האישית זה מעלה את המורל, ושתדעו לכם שאני לא מבייש את הפירמה.

מקווה, שבניתם סוכה יפה בלעדיי. שמרו על המורל. כאן אנחנו חזקים כמו תמיד, ומכניסים להם באבי־אביהם (מלים אחרות להודעת דובר צה"ל).

אל תדאגו, מקווה לראות אתכם בקרוב. מתגעגע...

החלק השני של החופשה היה עצוב. שתי הלוויות של החבר'ה שנפלו וביקורים אצל המשפחות – לא נעים כלל, אבל אין ברירה, מוכרחים.

הגעתי בשלום ועד כה הכל בשלום, אך מצב־הרוח ירד פלאים. בשבוע אחד איבדתי חמישה חבר'ה, לאו דווקא מכאן, חלק שם, חלק במקום אחר. צובט הלב, אך אין מה לעשות. מנסים לא לחשוב על כלום ובייחוד לא על זה. אך מה אפשר לעשות כל הלילה חוץ מלחשוב. ותאמינו לי, כמו שכואב על החבר'ה עצמם, כואב לגבי המשפחה. אני יודע שאתם לא מתעודדים ממכתב כזה ואולי לא הייתי צריך לכתוב ככה, אבל אתם יודעים שתמיד כתבתי מה שהיה לי לכתוב ולא רק כדי שתהיו מבסוטים...

...היום יום שישי, חשבתי שאקבל חבילה ומכתבים, אך הם לא הגיעו. רק החלפתי מכנסים לכבוד שבת. כאן אין זה מורגש כלל, שבת, חג, או יום רגיל. מתחיל להימאס עלי כל העסק. הכל נכנס לשגרה מזופתת של שינה בשעות היום, חום וזיעה, מסדר מטופש דווקא בצהריים. סדר יום הפוך ומשובש – אבל כרגיל אני סובל בשקט וממלא את תפקידי וחושב על החופשה הקרובה. הפעם זה לא מכתב עליז, כלל וכלל לא. אין לי כל סיבה להיות עליז ושמח, כלל וכלל לא. בשבוע אחד נחתו עלינו כמה מכות איומות, שקשה להשתחרר מהן. ביום ראשון נהרג שלמה חודדה. למחרת יצאתי לחופשה של שבוע. אתה כבר מבין איזו חופשה זו הייתה. נסעתי ליומיים לכפר ויתקין, ואחר נסעתי למשפחתו ותאמין לי, מה שראיתי שם, הספיק לי לכל החיים. לא הספקתי לחזור הביתה, פתחתי רדיו והנה הודיעו על אלי כהן ויוני. תאמין לי, חטפתי "שוק". יצאתי מהבית והסתובבתי ברחובות עד חצות כמו סהרורי. רציתי לעשות משהו אך לא ידעתי מה. בהסעה הנה הודיעו שוב על אחד שאני מכיר ואמש – עוד אחד שאני הסעתי לתאג"ד. מחזה לגמרי לא מעודד, תאמין לי. חוץ מזה אני אדיש. נשבר לי סופית. ואם אני פוחד, זה לא עליי, אלא על משפחתי. אבל מנסים לא לחשוב על זה, למרות שזה רודף אחרינו כמו צל. תמונותיהם של החבר'ה שאינם, שמותיהם והציוד שעדיין אתנו. אני מיואש, נשארתי בדד, לא רואה חופשה, ורדפות אותי מחשבות עצובות מאוד. וגם שאר החבר'ה, שראו שניים מחבריהם יום אחר יום, נכנסו להלם אחד ארוך. לא מדברים, לא צוחקים, כלום, כמו רפאים ורוחות מסתובבים כאן.

טן-פי שאול בן יהושע ועליזה. נולד ביום ה' בסיון תש"י (21.5.1950) בתל-אביב.
סיים לימודיו בגימנסיה העברית רחביה בירושלים.
נפל בהפגזת האויב ביום ד' במרחשון תש"ל (16.10.1969).

